

Oglas, pripisane itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglašje itd. plaća se naplatnicom ili polotnicom pošt. Stedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod suradbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravniku u otvorenom pismu, za koji se ne plaća pokrivanja, ako se izvana ne piše reklamacijom.

Cekovnog računa br. 247.549.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Narodna poslovice.

Izlazi svakog utorka i petka o pedeset.

Nesvakom dopis se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a ne-frankirani ne primaju.

Pretpлата na poštarnom stoji: 12 K u obće, 6 K za seljaka } na godinu ili K 6 — odn. 3 — na pol godine.

Izvan carine više pokrivanja. Pojedini broj stoji 10 h. kol u Puli, tdi izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Glinke br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svetica svaki dan od 12—12 sati prije poćne.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Stjepo Gjiivić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

POZORI!
Početkom aprila nastupismo drugo četvrtgodište. Upozorujemo predplatnike, kojim je iztekla predplata, da istu obnove — ako ne žele, da jim list obustavimo.

UPRAVA.

Kongres protiv alkoholizma.

Zakonodavstvo je do sada na žalost u tom pogledu imalo vrlo neznatnih uspjeha. Kušalo se naima visokimi porezi ili nameti dignuti cieniu žestokomu piću, da nemogu tako lahko do njega niži slojevi, nu malo je to pomoglo, jer se ti slojevi nedadoše prestrašiti visokim cieniem. Mjesto skupog i dobrog pića posegnuše za lošim, jeftinim i pogibeljnijim, kakvo mu pruža novovieka kemija. Broj rakijašnica nije nigdje pao, gdje se je nastojalo visokimi cijenami prepriječiti prekomjerno uživanje rakije i sličnih pića. U Austriji primjericice bilo je g. 1900. 127.670 rakijašnica a samo 18.206 škola. Jedna škola otpada dakle poprično na 7 rakijašnica. U tih rakijašnicah truju si danonice hiljade i hiljade državljanah dušu i tjelo. Crkva i škola pozvane su u prvom redu, da blagotvorno djeluju na odstranjenje ili ublaženje strahote, koju zovemo alkoholizmom. Svećenik sa propoviedaonice i u izpoviedaonici a učitelj u školi neka nastoje odraslim i djeci svakom prigodom predočiti užasne posljedice neumjerenog uživanja žestokih pića. Živih primjera nefali im žalibog nigdje, za to državne oblasti i zakonodavna tjela imala bi obratiti tomu pitanju više pažnje i mara nego li se to do sada u obće činilo. Takozvana financiajna politika europejskih vlada morala bi biti radi koristi čovječanstva manje sebična nego li bijase do sada. Prodaja žestokih pića, dotično dozvola za prodaju rakije i sličnih pića imala

bi se ograničiti na što niži broj pa makar pri tom i štetovale državne ili zemaljske blagajne. Bez velikih žrtava, bez složnog i jedinstvenog rada svih čimbenika, kojim leži u istinu na srcu duševno i tjelesno dobro svih državljana i svega čovječanstva, teško će se ograničiti a kamo li ukiniti zlosretna i pogubna zaraza uživanja žestokog pića. Da pokazemo našim čitateljem koji strašne posljedice prouzročuje neumjerenost uživanja spomenutog pića, navadjamo iz pojedinih izvještaja odličnijih članova kongresa nekoga važnija mjesta, te savjete njihove, kako bi se dalo tomu zlu doskočiti. Englezki učenjak Helenius predavao je o uplivu umjerenog uživanja alkohola na život. „Svoje predavanje osvietlio je statističkim podatci. U Englezkoj, veli predavač, ne će nikoga osigurati, tko je sumnjiv, da je neumjeren. Odjel nepijača strogo se dieli od odjela umjerenjaka. Pomor ondje bio je g. 1866. do g. 1895. ovaj: U odjelu nepijača preminule su 5383 osobe od 8756, za koje se očekivalo da će umrijeti, ili 70%, a u odjelu umjerenjaka 10.065 osoba od 10.455, za koje se očekivalo, da će umrijeti, ili 96%. Svakih pet godina pokazuju statističke skrižaljke u neku ruku redovne brojke. „Sceptre Life Association“ utemeljili su g. 1864. englezki svećenici. Misliše se je, da će ovi zadnji uslied svoje umjerenosti u jelu i pilu duže živjeti, nego ljudi u obće. Tako je zbilja i bilo, jer u godinah 1884. do 1898. preminulo je od 1659 osoba, za koje se je očekivalo, da će umrijeti, u obćem odjelu samo njih 1332 ili 80%. Tim čudnovatije je, što je u odjelu nepijača od 926 osoba, za koje se očekivalo, da će umrijeti, preminulo njih 522 ili 56%. Kod svih englezkih osiguravajućih društava dobivaju nepijači veći dio od dobiti, nego umjerenjaci. Medjutim imade takodjer društava, koja daju nepijačem s obzirom na premiju popust od 5 do 10 postotaka. Pošto je najveć veliki niz primjera, predavač je zaključio svoje predavanje riečima: Lkustvo englezkih društava za osiguravanje života podalo je dakle statistički dokaz, da je svrha takozvanomu umjerenom uživanju alkohola — prikrivanje života. Dr. Löffler razpravljao je o pitanju uživanja alkohola i zločinu. — U pijanice — reče on — nestaje poštovanja prema svakoj vlasti. Radi uvrede veličanstva i članova vladarske kuće bilo je prošle godine u Beču osuđeno 18 trieznih i 22, dakle 55 postotaka, pijanih; nasilnomu odporu proti straži i drugim uredovnim osobam bilo je krivo 118 trieznih i 412 pijanih, dakle 78.7 postotaka. Od osuđenika radi zlobne oštete tuđjega vlasništva bilo je 63% pijanih, a

radi pogibeljne prietnje 56%. Tešku tjelesnu ozledu počinilo je u Beču prošle godine 107 trieznh i 126 pijanih, dakle 54.1 postotak. K tomu dolazi na sam Beč još oko 200 osoba, što su u podpunoj omami od alkohola počinile različite zločine. Kod mladeži do 20. godine manje se opaža alkoholizam, a najviše u najboljih muževnih godinah od 20 do 30 godine. U svem počinilo je u Beču lane zločin 478 trieznh osoba i 681 pijana. Svi alkoholičari osuđeni su na tamnicu od 294 godina. K svemu dolazi još 5 pijanih ubojica i 2 triezna: Što ne, kako užasne su ove brojke? Vrhovni liečnik za umobolne u Ville-Evrard (Francezka) dr. M. Legrain probio je takodjer uspjehe višegodišnjeg svoga opažanja na pijanicah. Takav, koji je već bio u ludnici i izliečio se u njoj, a kad je izišao van, opet se dao na piće, sprovodi svoj čivot izmjenice u ludnici i zatvoru. Imade alkoholičara, koji su u 10 godina bili i 40 puta u zatvoru. Imadu li ovakove osobe djece, to je nužna posljedica, da i ona podju stranputice, nemajući valjanoga roditeljskoga odgoja. A uza sve to društvo ne čini ništa, da odstrani danonice sve to veće zlo. I veliki broj liečnika nije jošte dovoljno upućen u pitanje o alkoholu. Ravnatelj donjo-austrijskog zavoda za umobolne dr. Tilkowsky izviešto je, da je u g. 1894. i 1895. bilo u hećkom zem. zavodu za umobolne 40.3 radi alkohola oboljelih mužkaraca. Broj se taj povećao prema prijašnjim godinam. Što je najgore, smetaju ovakove osobe svojim životom u zavodu liečenju drugih bolestnika, pak da se to zapriječti, ravnatelj zavoda jednostavno ih nisu mogli primati ili su ih prije vremena odпустиh iz ludnice. Nužno je radi toga, da se za alkoholičare uredi posebni javni zavodi, odeljeni od sadanjih zavoda za umobolne. Dr. L. Fuld iz Mainza kaže da se je u Njemačkoj pokazalo potrebitim, da se pitanje pijanica uredi zakonom t. j. da se pijanice stavi pod skrbništvo. To se događa s onimi, koji radi prekomjerna pića zanemaruju svoje poslove, te izlažu sebe ili svoju obitelj osudici. Za svaki izražaj volje potrebna je ovakovi čovjeku privola njegova zakonita zastupnika. Važno je bilo razlaganje i dra. K. Stoa, profesora kaznenoga prava na hećkom sveučilištu. On je zahtievaž u kriminalno-političkom interesu države, neka ih uza ustajala protiv pijanstva i to zakonodavstvo kao i vlade. S pijanicami treba postupati kao i s ludjaci te ih odpremati u zavod na liečenje, a pri tom se držati svih preventivnih i profilaktičnih mjera. Švicarski kazneni zakon od-

redjuje, da kazneni sudac uz privolu liečnika imade odpremiti pijanca od navade u zavod za pijanice, gdje ga onda lieče. To isto zagovarao je i profesor Bosshardt, navodeći, da bi se ti zavodi morali urediti tako, da u njima ne bi bila nikakova sramota boraviti. On je još preporučio, neka bi se osnivala društva, čiji bi se članovi obvezali, da u obće ne će piti ni jednog alkoholičnoga pića. Poznati profesor češkoga sveučilišta u Pragu dr. Masaryk je zagovarao, da se u odgoju i u odvraćanju od alkohola upotrebi i psihološka metoda, a ne samo objektivna. Ako čovjek više pije, više se obmanjuje. To on sam osjeća. Dokazano je, da je razlog opijanju nastojanje za Rousseauovim prirodnim stanjem; civilizacija se odbacuje. Alkohol će u budućnosti uvesti praznovjerje. Svaki čovjek, ne samo onaj, koji piše, imade neki strah pred jasnoćom, pred preciznošću mišljenja. Sklonost alkoholu mehanička je molitva, da dva puta dva nije četiri nego pet. Ako kada bude pisao kulturnu povjest čovjek, koji ne uživa alkohola, mnogo će toga odpasti iz literature. Značajno je, što je rekao jedao seljak, da on zato rado sjedi u krcmi, jer da su u njoj svi ljudi — jednaki. To je utopija u piću. Mnoge pijanice misle, da će u alkoholu naći neku slast. Javlja se — podčovjek. Fantaziranje i misticismizam takodjer su pojave alkoholizma, čovjeku ponestaje individualnosti. Tako je alkoholički konstruiran i fantom nadčovjeka. Alkoholizam je samoobmana o nedostatku civilizacije. Ja sam — reče profesor Masaryk u sveučiljnom odobranje — došao ovamo kao skeptik, te nisam bio odlučan u tome: da li je bolja umjerenost ili posveštanje odreknuće u piću. Ovdje navedeni dokazi odlučno su djelovali na mene i ja sam se uvjerio, da život bez alkohola donosi sa sobom više shvaćanje života, a time i veću volju za život, te konačno, da se život bez njega dađe ljepše sprovesti. Niemac Gereny govoreći o porastu uživanja pića, kazao je, da je u Dolnoj Austriji nastupilo pravo pitanje alkohola u današnjem obliku upravo tada, kada je pala proizvodnja vina, od koje je živjelo mnogo naroda, te se medju narod u većoj mjeri počela širiti rakija. Baš tako je i kod nas. Uz različite bolesti donosi ona uz prekomjerno uživanje i ludost. Prošle godine bilo je u Dolnoj Austriji koncem decembra u svem 2555 poznatih pijanica, medju njimi samo 784 izlječiva. Obću je pozornost pobudilo i razlaganje gdje. Legrain iz Pariza, osnivatiče društva umjerenosti, koje danas broji 200 ženskih članova. U

to društvo primaju se samo one žene, koje se sasvim odreknu alkohola.

Još je, na kongresu naglašeno, da je i ubojica pokojne kraljice Jelisave Lucheni bio sin pijanice, a i on sam da je rado zavrivao u čašu. Još je prihvaćen predlog, da se djeci imade uskratiti užitak alkoholnih pića.

Hrvatska Poljodjelska Banka.

O toj banci uzvratila se u hrvatskoj štampi silna bura. Nekoji uzdižu do neba to poduzeće, namijenjeno dobrobiti hrvatskoga poljodjelca, a drugi ju bijesno napadaju. Istina će biti i ovaj put po srijedi.

Hvale vrijedno je od hrvatskoga episkopata, i drugih rodoljuba, koji ju zamisliše, da se svojsci zauzeme i da ju u život privedu. Da je kojom srećom zavod sa takim ciljem bio podignut pred kojih 50 godina, današnja bi naša kreditna organizacija stajala na tvrdim nogama. Od toga zavoda, ako nam dolazi malo i prakasno, možemo se ipak velikom dobrom za naš puk nadati. Nesmjemo ga ipak precijenjivati i nadati se višemu, nego što nam on po svojoj naravi i snazi može dati.

Smiešno je što oduševljeni novinarski zagovaratelji te banke sve ne prorokuju, smiešno i donekle žalostno, jer nam prečerano pisanje otkriva financijsko neiskustvo mnogih hrvatskih novinara, koji n. p. posve ozbiljno pišu, kao da bi osnutkom te banke bilo riješeno hrvatsko pitanje, domovina oslobođena, narod spašen!

Banka će moći malo po malo, do više decenija, ako dobije mnogo tuđjega novca u velike koristiti hrvatskome seljačtvu, ali spasenje neotekujemo od nje, jer nijedna banka nije još spasila nijednoga naroda, premda je neke upropastila, a još će manje „spasiti“ hrvatski narod razkomadan u toliko dijelova, ova koja se smuje, jer joj sredstva ni izdaleka ne dosižu za veliku pospjesnu akciju. Da je zasnovana samo n. p. za Istru, sa svoja dva milijuna kruna, hajde da, moglo bi se reći: eto brze pomoći. Ali za Hrvatsku i Slavoniju, za Bosnu i Hercegovinu, za Dalmaciju i Istru, njezina dva milijuna ako ne bude dosta drugog novca, raztopit će se kao zrno šećera u jezeru vode, da niko neće ništa ni osjetiti, a poznat će se njezina djelatnost tek s vremenom. Magične sile su samo u basmanu a mi živimo u vjeku realnosti. Neprečudujemo zato braćo draga, ne uljevajmo narodu u glavu prazne nade, koja se brzo izpunit nemogu!

Griješ, i vrlo teško griješ pak one novine, koje radi stranačkih razloga napadaju na to poduzeće i poštivne ljude, koji su se pokazali pripravnima da urade za narod koliko je u njihovim silama. Ovi jih mogu punim pravom pitati: a gdje ste bili, do sada, što ste uradili vi?

Što smo kazali gori za dionički kapital od 2 milijuna kruna, to vriedi i za onaj kapital od, čini nam se, 3 milijuna, kojega drugi preporučuju, da se sakupi s pohipiranjem, prinosa po 20 K. I to nebi bilo drugo, nego kaplja vode u more. Banka valja da nastoji, dobiti tuđjeg jeftinijoga kapitala u formi uložaka ili pasivnog zajma te ga upotrebiti kao za svoje syrhe. Kao što proljetno sunce propudi u prirodi, dremajuće sile, te u brzo narasi zemlju cviećem i voćem, i banka bi mogla osobito osmišljavanjem, seoskih, blagajne, malo po malo prouzročiti, da mnogi mrtvi kapitali, a ti ih po svuda, više ili manje ima, budu plodonovno uloženi u domaće seoske blagajne, sa svim onim blagotvornim, posjedima, koje su se pojavile po drugim zemljama, gdje se jo nastojalo oko organizacije poljodjelske vjersije.

Za nabavu tuđjeg kapitala to, ostale operacije i nama se čini prikladnijom dionička forma glavnice, nego li druga navedena forma. A prigovor, da je miriše po spekulaciji, obetah 4 postotne dividende i preduplaju uplaćenog dionice, imamo posve je nesnovan. To su dovođeno poblene novine poduzeću prijave, a mi ćemo navesti samo jednu činjenicu, koja govori podpisateljima bankovnog prospekta vrlo u prilog. Svak zna da distantske stredionice ne sliče nimalo transakcijskim. Dok su ova spekulativna dionica poduzeća (koja bacaju u Hrvatskoj po 50-70 i 100 posto) ovamo su dovdokoljubi zavodi bez dioničkog kapitala, koji pošuduju na jako niske interese, te se, mislimo, nenalazi u Austriji, ni cigla jedna stredionica, koja bi uzimala od doznika na hipoteku više od 5-5½ po sto; a na mjenice više od 6, 6½ po sto sa svim nuždicama. Čisto su dakle humanitarni ti zavodi. Pa njemačke stredionice u Českoj, što je bilo ovih dana čitati u financijskom dielu svih, većih novina, složise se, da osnuju svoju središnju stredioničku banku. A znate li kakovu dividendu statutarno ustanovise? 6 po sto! To je u Českoj, nad koju nema u Evropi zemlje sa organiziranim vjersijom, svake ruke. Sve njemačke novine proglasise navedni projekt sasvim korektnim, a banku da je, kao što i jest nespekulativno rodoljubno poduzeće. U nas se sudi drugije, te 4 po sto na uplaćeno predstavlja se kao spekulacija. Kad bi se moglo dieliti i dieliti po 4 po sto i na neuplaćeno, dakle 8 po sto po dionici, mi bismo rekli da nije preveć. Ne valja za boraviti da smo u zemljama gdje je naveden drag. Banovinski kreditni zavodi su na glasu sa svojih dobitaka. U zapadnim zemljama bi se to kristilo ođeruštvo, ali kad toliko dobivaju, znak je da mogu, jer je silna potreba novca. U Bosni je sudbeni kamatnjak 12 po sto. U Dalmaciji se svi tuže na silnu lihu, koja upropaštuje narod. U Istri znamo kako je. Pa da je spekulacija o bećan je, da će se dobivati od banke 4 po sto! Hote s bogom...

Drugo obećanje, da će se preduplati uplata na akciju, dobro je sredstvo, da se namami občinstvo na podpisivanje dionica, ali po našem sudu nesmije se to uzeti, kao da će se podvostručiti akcije u par godina. Ako se to postigne, postignuti će se poslje mnogo, mnogo godina a valjda i nikada. Nespekulativna poduzeća teško sabiraju svoje reserve. To ne ide lahko ni brzo. Dioničari će sjegurno dugo čekati.

Nas bi ipak vesellio, da dioničari preduplaju brzo — vrlo brzo uloženu glavnicu. To bi značilo, da je banka u kratko vrijeme podpunu polučila svoj cilj. Dao bog to čini prije!

DOPISI.

18. 3. 01. (Crkvene i druge stvari). Onomadne dali ste mjesta, vijesti o knjigi „Ordo“ i o koparskom Kijviti i opet dali ste mjesta. — da nikomu krivo nećinite — izpravkom pogledom na istu „Ordo“. „Ordo“ je knjiga, nekakav kalendar, koja kaže, u kojemu redu ili po kojem izporedu se ima činiti bogosluzje u crkvi, ter izvan nje. Posjeduje ga svaka biskupija, bolja ili manje spretno. I uporabno uredjenoga. Pomenuti, izpravci ne stoje. Reklo se, da ima „Ordo“ bolji papir. To nije od nikakve potrebe; jerbo toga neiziskivaju stvari, u njemu se nalazeće, proćunane samo na jedno ljeto, tako da se polag starog „Orda“, ravnati, nije smjeli. Kazalo se, da je veći, nu velikoga oblika ništa neodlučuje, o stvari, jerbo s Pafunius ostane svetac, ha ga pisi na čitavi arak ili samo na komadiće harte. Naglašalo se, da je obširni, i da zato prouzrokuje veće i veće troškove, siromasim crkvama veoma obćunne. Jest, „Ordo“ je obširni, ali taj obšaj, nije opravdan, dakle ni izdati za njega. Da vidimo. Strana 2. je

čisto prazna, str. 3. prazna 1/3, str. 18. prazna više od 1/3, strana 40. imade 1/3, mjesta nepotiskanoga, 1/3, praznoga se vidi na strani 53. Strana 84. nam se predstavlja samo 5 redaka. Strana 95. sadrže 1/3, praznoće, a str. 105. sa listića se više od 1/3, praznoće. Str. 113. se diji opet sa 1/3, praznine, i na str. 121. udari 1/3, u oči praznina od 1/3. Na strani 129. neima ništa, 1/3, na str. 142. neimaju ništa, 1/3, strana 152. podaje samo 6 redaka, a strana 164. pokazuje 1/3, praznoga stora. Sad brojite i mjerite, pak ćete vidjeti, da je „Ordo“ preogroman, dakle preskup, neopravdanim načinom.

Da je „Ordo“ zaista preko mjere obsežan, razvidi se iz toga, da je mnogo redaka i stvari i riječi, koje bi mogle mnogo kićeće biti. Ono na str. 3. je sasna nepotrebno, jerbo je samo „fumus incensi majestatico, singulari“, u njemu se nazivlje presvitičati petroz, iz kojega reda? Tamo je, svaka bejeda suvisna, „propter certum quoniam“. Na str. 5. nalazimo „Suffragia“, ova se mogu tiskati jedan put za svagda, na listić, taj listić priposlati svakomu svećeniku, i onda ne treba da ih „Ordo“ donasa godimice, kao ba la s t. Iz onih riječi: „Maure, natu africane, sed martyris romane“, viri troha talijanskog nacionalizma. Na str. 41., 42., 47., 48., 49., 50., 51., 52. ima puno toga, što pruža svaki „Misal“ ili „Brevijar“. Nu, „centies repetita, — placet?“ Istotako bi mogle puno kraće izpasti str. 61., 62., 63., 65., 66., 67. I tako dalje. Obredi velikog (jedna str. 69., 70., 71., 72., 73., 74., 75.) svake godine su isti, po čitavom svijetu; istotako na Duhove, na Tjelovo, na Božić, na Sviednicu, itd. itd. opetuju se poznate stvari svakog ljeta. Na str. 145., što počinlje sa „Quod antem...“ imalo bi se štampati na listić, popu dostaviti, i mirna Bosna u tiskarni Coane. Na str. 137. čitamo: „In ecclesia non consecratur...“ i tako više puti; čemu se to trpi? Jeli je biskupija tako ogromna, da se ne može crkvi konsekrat? I tako se čeka godine i godine. Na str. 137. čitamo humorističko: „De S. Joanne Cantio“. To je bio Poljak — „hoc anno nihil“, to jest: ne čini se bogosluzje, ni u Misalu ni u Brevijaru, kao da je za onu godinu izzećao. A prije (str. 90.) smo čitali jednako: „De S. Joanne Nepomuceno“. To je bio Čeh — „hoc anno nihil“. Bravo! Samo tako dalje! L. sbilja se ide tim načinom dalje. Na 5. dan julija morao bi stati: „Ss. Cyril e Method“, a porinuti su na 9. porinuti kao jedan kapelan ili administrator, kad duhno iz porečke kurije talijansko politički vjetar, porinuti, akoprem je taj dan opredelio sam sv. Otać papa; ali, porečkopoljski kalendaristi su veći potentati. Na obaj dan je stavljen: „s. Antonius Maria Zaccaria“, talijanski fratar, laik (nesvećenik), i to na istom dapaće višem stupnju časti i slovanja, kao slavenski apostoli i biskupi, koji su preobrati čitave zemlje. Bispis imada: „d. a. dupl.“ — što nekoi (talijanci) tumače: „debet abire ad duplex minus“, t. j. mora se ih baciti na niži stupanj. Na str. 159. je čitati: „Cras in omnibus ecclesiis preceptive pro Decano. Convictu. populo. comendaturo. et collectae ad epitem Curiam per Decanos transmittentur“. Aha, ono i što nalazimo i na str. 55.: „Cras in omnibus Parochiis rectores ecclesiae debent...“

Dakle naši dušobrižnici prisiljeni su crkvenimi kaznama dva put na ljeto sakupljati doneske za bisk. zavod, u kojemu se goje zmije, koje će trovati — kako jur vidimo — naš narod, naš jezik, našu vjeru: Znaj, krsćanine, da i osim toga mora svaka crkva — i najsiriomasnija — i s e s t r a l i t e r, nerazmjerno visoke svote za održavanje nesretnog zavoda doprinasti. Janicari in t u s e t r a. Zada stoji „Prospectus“, na broju od 16. strana, koji bi se bio mogao smjestiti pod druge dane, pravi luxus.

Na str. 6. vidimo: „Sancta quaedam“, i to 1. „de lingua liturgica“, gdje ima puno istine — perfidie; 2. „de coll. in Missa“ p. 9; 3. „de Missa pro populo“, 4. „de chest. pop. inst.“; 5. „de horis can.“; 6. „de habito clericali“, 7. „de resignatione servanda“, 8. „de morum honestate clericorum“, 9. „decretum de 2 miss.“, 10. „de missae stipendio“. Sve to je nepotrebno da se tiska, jer se svuda predstavlja kao poznato. Ako pa se ipak hoće, da je tiskano, dobro, neka se tiska u ime, sveto Božje, ali u posebnu knjižicu, koju neka pop svaki na pariet znaće, pa netreba onda da se sve to tiska svaki put, svako ljeto. Tko hoće vidjeti, vidio je, da je „Ordo“ grozno skupi liber, da je: novac — zanj — krivim načinom uzet od siromaka, da bi se dao skrčiti bar na 1/3, samo da se hoće. Na sviećicu preslušimo ono na str. 22.: „Sancta alia“, 1. „de Missis in oratoris“, 2. „de M. votivis“, 3. „de M. defunctorum“, 4. „de M. in eccl. aliena“, što se razumjeva samo sobom. Str. 26. sadrže neki „Monitum“, u kojem se kaže, da bude „examina synodalia pro obtinendis beneficiis parochialibus.“ taj i taj dan. Bože moj! Taj „Monitum“ stoji — svako ljeto — kao: „aere perennius“, a i svako ljeto stoji, i broj nerazpisanih i nepodješenih parohija! Znamo razlog tomu! Jedan je pristjednja, drugi politika sa Duhom svetim!

Razne vijesti.

Političke. Austro-Ugarska. Prošle subote birano je u poljskom klubu parlamentarno povjerenstvo; te je poznati prvak David vitez Abrahamovič izabran malom većinom tekur u uzem izboru. Ovaj izbor sliči više porazu nego li pobjedi i znači propadanje upliva viteza Jaworskoga, komu je Abrahamovič desna ruka. Ova dvojica zastupaju u poljskom klubu onu stranku, koja bi htjela savez sa Niemci, dočim je na celu druge struje, koja je proti tomu savezu i koja hoće prijateljstvo sa Cesi, zastupnik Kozlovski, koji je bio u svoje vrijeme i proti razpadu bivše desnice.

Prošle nedjelje održavala je mladoćeska stranka u Mjelniku izbornu skupštinu, na koju bijaše pozvan među ostalimi i zastupnik dr. Gregor. On je na poziv odgovorio pismom, u kojem potdvrava djelovanje mladoćeskkih zastupnika oštroj kritici. On drži, da su ti zastupnici potinili pogriješku, kad su zaključili, da će u carevinskom vijeću napustiti obstrakciju. Mladoćesko glasilo „Narodni Listy“ opravdavaju postupanje zastupnika izićeću. Kako bi Cesi obstrakcijom prouzročili parlamentarnu katastrofu, koju bi oni najskuplje plaćili, jer bi narukli na sebe njemački absolutizam, koji bi opustošio život češkoga naroda.

Srbija. U nedjelju položili su u kraljevskom dvoru ministri prisegu u ruke kralja Sase na temelju novoga ustava. U ponedjeljak primio je kralj predsjednika i podpredsjednika i ostale članove novostrojjenog senata, koji su na temelju ustava doživjeto imenovani. Od ovih doživjeto senatora pripada njih 11 radikalnoj, 12 naprednjačkoj, 3 liberalnoj stranci, a ostala 4 jesu generali.

Prvaci liberalne stranke sazivlju sastanak, na kojem će viećati o položaju, što će ga prama novom političkom stanju zauzeti. Natelničkom bogađrasko obćine bit će imenovan član naprednjačke stranke i bivši ministar Popović.

Dne 23. t. mj. držao je senat prvu sjednicu, na kojoj se je razpravljalo među ostalim o privremenom pravilniku za skupštinu i za senat.

Bugarska. Potvrđuje se, vijest, da je na maćedonskom kongresu u Sofiji pobijedila umjerena stranka i da bijaše izabran predsjednikom odbora bivši zastup-

nik
haj
nov
učio
soc
iz l
zu
tje
da
tra
ma
glas
prin
pise
nika
dvo
čavo
jesu
svi
Car,
da l
kong
taš
velik
Delc
vlada
dvoru
borav
učiva
sije
uznu
biti
sklop
obaju
da se
Afric
Engle
spjes
janje
Bare
podiel
uznem
čete. I
ovaj r
se pro
traži r
da nar
Kra
europ
vost i
mjese
su ju
za nes
gleda
da pris
ste to
sa izpu
predvidj
neko p
Sol
djuje se
je u dr
toćno u
izletu n
se neka
u n a r o
za ove
Zdravo!
Za
dji Pál
da će bit
koji dola
sveta s
ministar
otegnuti
od 1. ma
Tista da
Uspjed m
činstva i
sialo je z
nuća.
Bolja
pomogla
obćinstvu
brzovaku
bi mnogo

nik-a sada učitelj u Ruškuku, Stojan Mihajlović poznati bugarski pjesnik. U novom odboru od šest članova, sjede 3 učitelja, jedan liečnik i jedan odvjetnik — socijalista; dvojica su iz kneževine a ostali iz Makedonije. Od staroga odbora izabrana su samo dvojica. Predsjednik Mihajlović izjavio je nakon izbora, da će nastojati, da se steknu priznanje Europe i da pokuša, da Makedonci nisu žrtvili nemir, već da traže čvrst temelj za povoljno rješavanje makedonskog pitanja.

Za kneza Ferdinanda pronašli se opet glas, da se kani vienčati sa belgijskom princezom Klementinom.

Rusija: Jedan uvadeni engleski list piše, kako je doznao od odličnoga državnika, da je car Nikola priobčio danskomu dvoru važan predlog, što ga jeste proučavao. Car kani naime komeći ljeta ili na jesen, pozvati na kongres sve evropske vladare, koji bi se dogovorili osobno o svim međunarodnim i netežeskih pitanjih. Car, da se je već popitao kod vladara, da li bi povoljno prihvatili njegov poziv na kongres. Nedobije li povoljan odgovor, tađe će napustiti svoju osnovu.

Francuska. Republikanski listovi izlicu velikim zadovoljstvom, što bijaše ministar Delcassé vrlo srdačno primljen ne samo u vladajućih krugovih nego i na samom dvoru u Petrogradu. Povodom njegova boravka u ruskoj prijestolnici, da bjhaju učvršteni prijateljski odnošaji između Rusije i Francuske, koji idu za tim, da se uzdava svecobi mir i da se zaštite protivici obaju naroda. Osim toga, da bijaše sklopljeno osobno prijateljstvo između obojice ministara izvanjskih posala, koji da se stičuše u svih višedih pitanjih.

Jezik Afrika. Sa bojista iz južne Afrike neima već dugo osobitih vijestih. Engleske novine javljaju često o neznatnih uspjesih nad Buri, nu izaludno je nastojanje engleskih vojskovođa da izazovu Bure na veću i odlučnu bitku. Ovi se podilice na množivo malenih četa, koje uznemiruju sad ovdje sad ondje engleske čete. Englezi uviđaju sada i sami, da će ovaj način borbe još dugo potrajati, jer se protivnik neda na otvoreno polje, već traži zgodno mjesto i povoljnu prigodu, da nanese neprijatelju što veću štetu.

Kina. Kineza vlada naučila je od evropske diplomacije svu moguću lukavost i prefriganost. Ona vuče za nos već mjeseca i mjeseca zastupnike vlastih, koje su ju mislile ponižiti i pokoriti. Znajuć za neslogu, koja vlada među vlastini glade odstete, koju bi imala platiti, neće da pristane na nikakav predlog, zatečnu sve to više pod jednom ili drugom izlikom sa izpunjenjem svojih obećanja. Teško je predviđati čas, kad će biti uređeno kineško pitanje.

Mjestne:

Sokolski izlet. Ove nedjelje priredjuje se sokolski izlet u Lijozan. Sastanak je u društvenim prostorijama a odlazak točno u 2 sata iza podneva. Kane li se izletih pridružiti i gospoje i gospojice, to se neka daju do subote o podne najaviti u narodnoj tiskarni, da se na dobu za ove proskribe za polazak i povratak. Zdravo!

Odbor.

Za bolju željezničku svazu između Pule i Trsta. Kazali smo onomad, da će biti od 1. maja novim brzovlakom, koji dolazi iz Beča u jutro, uvedena bolja svaza sa Istrom. Tu povlasticu kanilo je ministarstvo željeznica na drugoj strani otegnuti tim, što je bilo odlučilo, da se od 1. maja ukine brzovlak, koji polazi iz Trsta, danonice u 7. sati i 45 časaka. Usljed molba i prošvedja od strane pučanstva i trgovačke komore u Trstu, odlučilo je za sada ministarstvo, od tog ukineća.

Bolja svaza sa bečkim brzovlakom pomogla bi doduše u velike putujućemu obćinstvu Istri, ali ukineću spomenutog brzovlak izmedju Trsta i Pule nasukodilo bi mnogo više tomu obćinstvu nego li

bolja svaza sa Bečom. Radi toga očekujemo, da će ministarstvo željeznica u interesu putujućeg obćinstva uzdržati novu svazu sa Bečom i staru svazu između Trsta i Pule.

Pokrajinske:

Porota protiv Nasoj Sleg. Prekojučer se je obdržavala porotna rasprava u Trstu proti bivšemu našem urodniku gosp. profesoru Matku Mandiću, okrivljenom, da je uvriedio u poštenje sa poznatim dopisom iz Čanskoga pet žena sa toga otoka. Rasprava se svršila time, da je naš urednik bio oprostari radi zastarjelosti tužbe. Počanje izvješća o toj zanimivoj stvari objelodaniti ćemo, čim nam stigne od našega posebnoga izvjestitelja.

Rumunjski kraljevski supruz u Opatiji. Danas u petak dolazi rumunjski kralj Karol sa kraljicom Jelisavom i pratnjom na podolji boravak u našu Opatiju. Rumunjski kraljevski supruz i jesu uvijek dobro došli u Opatiju, gdje ih ubrajaju medju najljubeznije i najmilije visoke gostove.

Talijani medju sobom. Poznato je, da je na zadnji glavnoj skupštini talijanskoga parobrodarskoga društva „Istria-Trieste“ nastao razdor medju dioničari, jer nebihaše jedan dio islih zadovoljan sa bivšom upravom. Radi toga sazvana je za dne 7. maja t. g. u Poreč druga glavna skupština sa sljedećim dnevnim redom:

1. Priobćenje o odstupi članova upravnoga vieća Frana Benussi, Nikole Benussi i Andrije te Kristofora Cosovela.

2. Predlog 42-dioničara, vlastnika 3760 dionica, da se na temelju § 17. društvenih pravila makne sa časti upravnog vieća sljedeće članove: Dohentko kapet. Catarinich, Rudolf Exner, Toma Fonda, Karlo Kinhofer, dr. Santič Lorenzetto, Petar Rismondo, Enea Selenič i Iliačo Seraschin.

3. Izbor trojice, odnosno jedanaestoročice članova upravnog vieća.

Gospodi dioničarom želimo bolji uspjeh na drugoj skupštini nego li bijaše onaj prve.

Iz Krnice pišu nam 18. t. mj.: Prošlih dana vraćao se nepoznati nam radnik iz Pule u svoju domovinu. Čini se, da je radio u arsenalu i da se je vraćao kući. Pat ga je naniu u našu Krnicu. Nevoljni putnik — bez sredstava, pošao je k našem delegatu zamoliv ga za milostinju, da uzmogne nastaviti put. G. delegat usliša molbu, napiše pismo za blagajnika i posla putnika k ovomu sa pismom, u kojem preporuča siromaha. Nu blagajnik nedade putniku ni novčića premda ga je ovaj za milostinju toplomilo i akoprem ga je delegat preporučio.

Blagajnik pošalje po oružnike mjesto da siromahu dade iz obćinske blagajne milostinja. Oružnici odvedoše nevoljnog putnika u oružničku postaju, ali ga brzo pustise na slobodu, jer je imao svoje papire u redu. Toga blagajnika preporučamo dakle svim nevoljnim putnikom i siromahom, jer je dobra i plemenita srca? Broj gostova u Opatiji. Od tamo nam piše, da je nakon uzkrasnih blagdana počeo padati broj gostova. Za uzkrasnih blagdana bilo je tamo jošte 2041 gost, dočim je osam dana kasnije njihov broj spao na 1873.

Od 1. septembra 1900 do 17. aprila 1901 bijaše u Opatiji u svemu 10.837 gostova, za 1108 više nego li ih bijaše istoga dana prošle godine.

Pišu nam iz Golca (obćina Materija): Na 14. bio je pogreb pokojne Lueije Ivančić, žene našeg prijatelja i rođoljuba Jakova, posljednika na Golcu. Osvanuo lipe dan i ogranulo žarko sunašće, kano da je i ono htjelo posljednji put pohoditi dobru pokojnicu i otrpiti ju do vječnog spocetila. I sabralo se tu množivo naroda, bilo to čelo selo domaće a pritekla ajmo i kupa njih kila iz Dana i Vodice, pa Poljana i Hrušice, te Slivja, Obrova i Gradisca itd. svi da počast zadnji izkazu

pokojnici, koja je bila vrsna i marljiva gospodarica. Slaveć pokojnicine vrline, progovori g. Mate Sanković-Soldatić iz Vodice, te se na njegov poziv sabralo za družbu, sv. Cirila i Metoda K. 32. Evo imena darovatelja: Ivančić Jakov supruz pokojne Golac, K. 5. Sanković-Soldatić Mate, Dane, K. 6. Poropat Antun (Sepić), Dane, K. 5. Šverko Grgo (Šuljko), Vodice, K. 2. Poropat Antun (Felac), Vodice, K. 1. Dodić Jakov (Kovač), Obrova, K. 1. Valentić Stipe, Obrova, K. 1. Ribarić Grgo, Vodice, K. 1. Barbić Fran, Vodice K. 2. Bubičić Juraj, Poljane, K. 2. Bubičić Ante, Poljane, K. 1. Mršanić Tome, Poljane, K. 2. Bubičić Ivan, Obrova, K. 2. Mahne Ivan, Hrušica, K. 2.

Ova je svota odpremljena g. blagajniku družbe na Volosko. Bog dao pokojnici vječno spasenje a blagodušne darovatelje nagradio dugim životom!

Plod djevotke kulture. Tršćanskim listovom pišu iz Kopa dne 20. t. mj., da su tamo stigla talijanska mlada gospoda Josip Campana, Rudolf Modo, Julij Tognello i Romano Baldassi iz Trsta. Zavriv duboko u čaše, počese mlada talijanska gospoda po Koprui izazivati i napadati mirne građane, napose 14-godišnjeg seljačkog dečka Pečarića, koji je pred sobom tjerao magarca. Objestna talijanska gospoda izgrgoše magarca, dvojica od njih skočiše nanj, i nezadovoljni tim, nagradiše nevoljno živinče talijanskim narodnim darom — žestokim ubodom nožem u stegno.

Upozoreni mjestni redari vikom djeteta i drugog obćinstva, odvedoše gospođske divljake u zatvore mjestnog suda, koji će ih valjda podučiti, kako im se je vladati sa ljudim i niemom životinjom.

Pišu nam iz Tinjana: U predzadnjem broju „Popela Istrianskog“ stoji, da je nekoliko djaka pazinske hrvatske gimnazije, idući na vazmene praznike kući, prepjevala hrvatske i ruske (!) pjesme, i time, dakako (!) sputnike talijanske narodnosti izazivala.

Opazili treba odmah, da je našim talijanshem hrvatski govor — po njihovu, kadkad i ruski — nešto izazovna; a istom pjesmama i ta ih još i više draži! Namjera dopisnika „dei primi frutti“ je očevidna: ocinjavanje i klevčtanje pazinske hrvatske gimnazije.

Sad, da mi iznesemo pred javnost plod uzgojen na gimnaziji koparskoj:

Na Uekrs, i to po bielome danu, u Tinjani — obćini napućenoj skoro izključivo hrvatskim pučkom — vodio je djak-višeškolar koparske gimnazije dvije gospođice pod pažuhama i derno se na magareći način pjevajuć izazovnu pjesmu „Lassa pur che i canti e subi...“ I sve to na prkos blizu nalazećih se nekih predstavnika obćine tinjanske, koji čute hrvatski. To su riedki plodovi — uljudbe, ne ruske, već talijanske!

Hrvatski jezik svecobe poznat! Tako piše tršćanski zidorečić, da se je izrazio pred sudom dr. Gregorin, zahtjevajući, da se odstrani tumač sa rasprave proti našem glavnomu suradniku gosp. Mandiću. On se neće bit tako izrazio, već je valjda rekao, da je hrvatski jezik na tršćanskom sudu domaći, a za takoga ne treba tumača. „Zidorečić“ se tim rječima podrugiva, ali kad bi ih naš odvjetnik bio i zustio nebi mnogo pogriješio. Preko Balkana i Rusije možemo s hrvatskim sye do Kine. U Kini se nije služba austrijska vojska sa hrvatskim jezikom da sačuva svoje tajne od evropskih saveznika, koji bi bili hrvatski razumili, nego od Kineza, a da ti barbari baš nerazumiju dobro hrvatski, to nas nesmije biti sram: u divljactvu su im jedini Talijani na svietu par.

Prebrodimo tih ocean pak od Sankovca preko ciele Amerike, sjeverne srednje i južne, sa hrvatskim jezikom samim možemo isto tako dobro proći kao i s talijanskim, dapače još bolje, jer dok

su naši naseljenici časćeni i milijovani, Talijane, svak prezire i progoni radi njihovih slabih narodnih svojstava. Neka zidorečić pošalje svoga reportera, da se o tom malo povoga kod ljudi koji su u Ameriki živjeli, pak će viditi, Evropu dalje ne treba ni da spominjemo, navesti ćemo samo jedan primjer: Zidorečić samoga! Ne dobre volje, nego prisiljen okolnostima i ekspanzivnom snagom hrvatskoga jezika, prisiljen je on, „il Piccolo“ da drži skoro što mi znamo tri suradnika poznajuća hrvatski jezik: Historiografa i slavo-glagolistu Salatu, reportera Lupi i još jednoga trećega za telefonsku svazu sa Bečom, kojemu se imena sada ne sjećamo.

Ako je to dokaz kriptografsnosti hrvatskoga jezika, onda je i „Zidoretov“ črkar pametan čovjek.

Proštenje kod sv. Josipa (Ricmanje) obćina Dellina. Treće nedjelje pošlje Uzkoza vršiti čestice sv. Josipa u Ricmanjih obćino proštenje sljedećim programom: 1. U subotu dne 27. aprila u 7½ sati na večer saziv Duha svetoga i svećane večernjice sa blagoslovom. 2. U nedjelju dne 28. aprila u 5¼ sata u jutro skupna sv. pričest; u 6 sati propovjed, za tim pjevana sv. misa sa blagoslovom, 8½ sati tiha sv. misa, u 10 sati svećana propovjed i iza nje svećana sv. misa; pošlje podne u 3½ sata svećane večernjice, „Tebe Boga hvalimo“ i blagoslov. Izpoviedati će će u subotu od 2 sata po podne napried.

Prclaz na unijastvo. Usljed zatiranja slovenskoga jezika u crkvenih obredih župe Rojan — kod Trsta — prijavilo je preko 300 župljana gradskom magistratu u Trstu, da prelaze na unijastvo. Nakon smrti blagopokojnog župnika Talera i po namještenju mladoga župnika Jurizza, ljubimca tršćanskih židova i talijanskih lažliberalca, počelo se iz rojanske crkve malo po malo tjerati slovenski jezik i sv. molbe, prosvjede i pritužbe onih župljana na crkvene i svietske oblasti nepomogose ništa. Samovolja mladoga župnika nalazila je kod recenih oblasti više odziva, nego li opravdana i temeljite molbe slovenskih župljana. I eto, sada heru onaj oblasti plod svoga nemara ili nehaja.

U „Edinosti“ od dne 24. t. mj. čitamo, da su ljudi vidjeli dne 23. t. mj. u Rojani presvj. g. biskupa i nekoga visokoga gospodina č. kr. političkoga činovnika. Tu viest nam je u toliko izpraviti, da presvj. g. biskupa nisu mogli tamo vidjeti, jer je onoga dana dielio sakrament sv. krizme u Istri.

Iz drugih krajeva:

Novi nadbiskup Dalmacije. Sudeći po nagovještaju dalmatinskih novina, reć bi, da predstoji imenovanje nadbiskupa Dalmacije sa sielom u Zadru. Dalmatinski talijanaši napeli su sve sile, nebi li proturali poznatoga talijanaša zadarskoga kanonika Borzatti-a koji nepozna hrvatski jezik. Smiešno je i govoriti o nadbiskupu Dalmacije, koji nebi poznavao jezika skoro čitave pokrajine, ali pošto talijanaši znadu, da je u Austriji sve moguće, upotrebili su sva moguća sredstva, nebi li svoga miljenika proturali.

Sada, reć bi, da su i viši krugovi uvidjeli, da bi bio nemoguć svaki nadbiskup, koji neplite iz ogromne većine hrvatskog pučanstva Dalmacije, napustiti čestitoga svećenika i rođoljuba preć g. kanonika Dvornika iz Splita. Ovo imenovanje zadovoljiti će čitavu Dalmaciju, osim začetice irendentša zidarskih. Po nekolicah pako, imao bi biti imenovan spljetski biskup dr. Nakić.

Pozitivni biskup. U Newyorku u sjevernoj Americi umro je biskup Wigger, koji je sav svoj dohodak raspaklanjao medju siromahie u dobrotrojnoj svrhe. Naročito je podupirao djake „Sahranjen“ na trošak tamošnjih katoličkih društava.

